

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
laintrelu monarchiei pe 1 anu
intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a si
a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redacti-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 73.

— Sibiu, Mercuri 15/27 Septembre.

1882.

Deschidere de prenumeratiune la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Octobre inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumeraseră
dela 1/13 Januarius pe 9 luni, éra altii pe 6 sau
si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea
lunei Septembre. Pretiurile sunt aratate in fruntea
diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni si
2 fl. pe 3 luni inlaintrelu monarchiei, éra in afara
din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 fr.
pe 1/2 anu, in auru sau in bilete de banca; éra
fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini
cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Cartile scolastice.

Adica ce? ajuns'a lumea cá pana si cartile
scolastice se fia trase la discussiuni in diuarie po-
litice si se li se dea timbru politicu? Vedi
bine, cá amu ajunsu acolo si inca nu numai dela
dualismu incóce si nici numai dela 1850, ci multu
mai inainte. Scólele si cartile scolastice au fostu
si mai sunt considerate, tractate si folosite de
cátu cele mai multe gubérne, atâtu despotice câtu
si liberali, cá unelte cele mai bune de aplicatu
la scopuri politice, pentru a prepará generatiunile
tinere si fragede spre realisarea unoru planuri totu
politice, intr'unu viitoriu mai departatu, spre a
dá spiriteloru o directiune politica, ori si religiósá,
cu totulu nóua; alte-ori éra spre a infiltra in crudele
ánimi ale tinerimeii despretiu si chiaru ura cátra
insasi originea, cátra nationalitatea si limb'a unoru
popóra, chiaru cátra parintii loru adevérati. In
mii de moduri si spre cele mai diverse scopuri
potu fi folosite scólele si cartile didactice de cátra
gubérne, spre a regenerá sau a ucide pe unu poporu.
Chiaru astadi decurge acésta procedura in proportiuni
precum dóra nu s'a mai intemplatú nici-odata, si

orbitu e de Ddieu totu celu ce nu vede si nu aude,
cum scólele si cartile scolastice se degrada pe anu
ce merge totu mai tare la starea de sierbitóre ale
unei politice din cele mai funeste si spurcate. Amu
ajunsu cá se vedemu chiaru si carte scolastica
romanésca, in care romanii nu mai sunt romani,
ci numai corciturii de romani, éra limb'a lor nu
este romanésca, ci unu gergu amestecat cu limb'a
daca, de si dn. profesor nu e in stare de a
citá din limb'a romanésca nici diece cuvente dace.

Dara nu din acelu punctu-de vedere strictu
politicu voimu noi se consideramu astadi cartile
scolastice atâtu romanesci, câtu si de ori-care limba,
in care tinerimea romanésca invétia carte pe la
scóle de alte limbi, ci numai din acelea puncte-de
vedere, pe care le avu inaintea ochiloru „Romanulu“
in primulu seu din 8/20 Septembre a. c., cu carele
dete intr'unu cuibu de vespi, sau daca voiti, si de
albine, care aduna barbatesce miere si céra, dara
au in aleii (cosiurile) loru multime de trantorii.
„Rom.“ puse érási degetulu pe o rana din cele
mai rele, o uima veneta care nu suferé se o atingi,
ba nici se suffi asupra ei, daca nu vrei „se se
ridice protestarile cutarui sau cutarei partide asupra
ta“. Cá-ci adeca, cum ai se spui tu in audiulu
lumei, cá cutare geografii sunt pline de ana-
chronismi si de erori statistice, care erau adevérate
numai inainte cu 20 sau cu 30 de ani, cá de ex.
Lombardi'a si Veneti'a nu mai facu parte din mo-
narchi'a austriaca, sau cá regatulu Hanoverei nu
mai existe, sau cá in republic'a staturilor unite din
Americ'a astadi nu sunt numai 19 milióne suflete,
ci indoitu atâtea, in fine cá Alsati'a si Lotaringi'a
(Loren'a) nu mai facu parte din Franci'a si alte
secaturi de acestea, cá totu atâtea probe, daca nu
de ignorantia, in totu casulu inse de o lene platita
cu bani.

Tem'a ce'si luá „Rom.“ spre a o discutá cu
publiculu seu este: „Nepasarea in privinti'a
cartiloru didactice.“

Daca ne-ar permite spatiulu, amu reproduce
si noi acelu articlu intregu si l'amu subscire cu
ambele mán, cá pe o critica nimicitóre, pentru
multe asia numite critice infumurate, dara gaunóse,
lipsite de ori-ce simbare sanetosu, din câte aparú

intre puçinele bune si sanetóse in literatur'a nóstra
si in cea magiara; asia inse ne marginimu a re-
produce din „Rom.“ numai câteva passage care ni
se paru mai ponderóse si anume:

„De si pare a fi modesta cestiunea cartiloru
didactice, ea are mare insemnatate, cá-ci e vorb'a
de modulu cum se invetie copiii nostri; e vorb'a
de sementi'a ce se depune in aceste suflete tinere.
De va fi buna, fructe bune va dá; de va fi rea,
cine nu intielege cátu de multu ne vomu cái in
venitoriu.

Multiamita nepasarei toturoru ministriloru cari
de dóuedieci de ani s'au urmatu la ministeriulu
invetiamentulu publicu, s'au stracuratu, cu sau fara
aprobare, in tóte scólele nisce carti didactice, cari
póte cá aducu folosu celoru cari le publica, dara
cari de securu nu folosescu cátsi de puçinu co-
piiloru in mánile carora au cadiutu.

Spre a citá unu esemplu, gramaticcele romane
ce s'au introdusu in scóle se intemeiédia pe prin-
cipiele cele mai opuse, preconisédia ortografiele cele
mai deosebite, astfeliu in cátu unu copilu, care a
invetiatu mai ántaiu la Bârladu, vine apoi la Ploiesci
si trece in urma la Bucuresti, e silitu se invetie
de trei-ori aceleasi materii, pentru-cá fiacare pro-
fesoru le-a predatu intr'altu chipu.

Sunt alte carti, cari sunt menite numai pentru
copii mici, si cari sunt scrise intr'o limba asia
de puçinu romanésca, in cátu nici chiaru membrii
Academiei n'aru potea se le intieléga. Materi'a
chiaru este nepriceputa pentru copii si adesea reu
renduita si gresita. Si, cu tóte acestea, bietii scolari
sunt nevoiti a le cití, a le invetiá pe de rostu, si
ani intregi li se ímple spiritulu cu cuvente, alu
caroru intielesu le scapa cu totulu, cu notiuni in-
tortochiate si gresite.

La licee si la gimnasie sunt multe materii
pentru cari nu se gasescu carti romanesci. Scolarii
trebuie se invetie dupa carti franceze, candu mai
totudeauna nu sciu acésta limba, sau o sciu in
modu cu totulu imperfectu.

Pentru istoria, manualele ce sunt in mánile
scolariloru, sunt mai multu decâtu copilaresci, candu
nu sunt ridicole.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Dlu Slavici si serbarea „Romaniei June“ intru
onórea „Convorbiriloru literare“.

„La langue est leur (des Roumains)
marque de noblesse au milieu des
barbares“. Edgar Quinet. „Audiatur
et altera pars“.

(Urmare.)

Lui Toldy si altora le corese cu cuvenita re-
verentia erorile; si pentru cá acesti premegatori
aprinsera lumin'a, cá urmatorii se védia mai bine si
mai departe si mai profundu, le votá la betránétie
pensiuni câte de trei patru mii fl., le redicá monumente
celoru defuncti, le perená numele in numirile cutaroru
societati, si asia mai incolo.

Dlu H. se mai plánga si tânguesce, cá principiile
directiunii critice nu sunt adoptate peste totu loculu;
cá o mare parte din tinerimea transilvana si bucovinéa
vorbesce si scrie o limba lipsita de dulceti'a si farmeculu
limbei lui Alecsandri, Negruzzi s. c. l.; cá acésta pro-
vine din crescerea ei prin scóle, unde nu este introdusa
pretudindeni o lectura alésa din scriitorii nostri cei
mai buni; cá scrierile lui Alecsandri, Bolintineanu,
Alecsandrescu, Eminescu, T. Maiorescu, Odobescu,
Balcescu, Slavici, Negruzzi, Gane, inca si povestile lui
Crénga si Ispirescu n'ar trebui se lipsésca din nici o
scóla si de pe mész'a nici unui Romanu bunu; cá
scriitorii nostri de frunte sunt si adi prea puçinu
cunoscuti la noi si apretiatu dupa adevérata loru valóre,
incátu unii nechiamati cutédia a se apuca se critice
pe cei mai eminenti din ei (adeca se criticamu si
totusi se nu criticamu? ori cá critic'a se remána pri-
vilegiu alu directiunistiloru?) si alte asemeni. Fia inse
destulu atáta cu dlu H.

Inca mai curiosi si fácia de trecutulu literaturéi
nóstre mai nejusti, cá se nu dicemu adevérati copii

teribili, sunt domnii disertanti I. T. Mer'a si Septimiu
S. Albini.

Primulu, totu dupa referat'a dlui Fr., dice, cá „nu
este nému mai nenorocitu decâtu acela, care apuca pe
o cale de inaintare straina firei sale innascute, si acésta
precum in véti'a politica si sociala, asia si in literatura;
tiner'a literatura rom. la inceputulu invierii sale a fostu
lovita de acésta sórte amara si trista pentru noi; din
norocire inse cá prin minune se redicá o pleiada mândra
de barbati, cari sunt meniti a regenerá unu nému si
ideile lui, a o rumpe cu trecutulu, si a sadi in sufletulu
poporulu lor unu viitoru maretii si gloriosu; prin
acei binemeritati barbati, cari partea cea mai insemnata
sunt scriitorii dela „Junimea“, amu apucatu pe calea
cea adevérata si amu atrasu atentiunea strainilor culti
din Europ'a apuséna asupra nóstra; „Junimea“ are
scriitorii din mai tóte specialitatile, din istorie si filologie
(intre ei Cihacu, celu ce ne presenta Europei limb'a
celu puçinu de dóue ori mai slavisata, decum e de
faptu), din filosofie si economi'a nationala, din sciintiele
esacte, din jurisprudentia, din literatur'a frumósá autori
originali si traducatori buni ai classiciloru straini, cari
toti dar toti scriu intr'o limba curata (?) si neosia rom.
asia, cá se fia intielesi de tóta class'a pentru care e
scrisa.

Cum vedemu, dlu Mer'a crede, cá de nu venia
minunós'a dsale pleiada a directiunistiloru, erá pe aci
se perimu cá vai de noi. Toti literatorii nostri, de trei
sute de ani si mai alesu de pe la finele secului trecutú
incóce pana la 1867, ámbლა pe cá si carari ratecite,
conducéndu-ne cu literatur'a impreuna si natiunea cátra
o sórte amara si trista. Gresiescu dara cei ce puneá
pana acum inceputulu de regenerare a literaturéi si
limbei rom. la anulu 1780 au celu puçinu la 1821,
cá-ci éca directiunistii sunt destinati a regenera, inca
numai de aci incolo, ginte-ne si ideile ei, si a sadi in
sufletulu poporulu nostru unu viitoru maretii si gloriosu.
Oper'a acésta ce-i dreptu, ni se pune in prospectu nu-
mai pentru viitoru, dara acésta nu face nimicu; cá-ci
totu directiunistii singuri sunt cei ce si atrasera dejá

atentiunea lumei civilizate din apusu asupra ginteii latine
din oriente. Si cum se nu o fia atrasu, candu ceea ce
literatoriloru nostri de mai inainte si literatoriloru altoru
popóra pe lângá multa diligintia si ostenéla si sacrificie
numai in sute de ani le succese, directiunistii o scósera
la cale cá dieulu Vulcanu cu o singura lovitura a
barosului seu pe Minerva din capulu lui Jupiter, o
fecera „cá prin minune“ in puçini 10—15 ani, creándu-ne
din nimicu literatur'a rom. cu scriitori din tóte speciali-
tatile? Cá-di asia ceva merita a se pune alaturea, déca
nu in fruntea celoru siepte minuni ale vechimeii! . . .

Intr'adeveru „difficile est satyram non scribere“.
Intr'adeveru nu scii de ce se te miri mai multu in
asertele dlui Mer'a si consoti: de órb'a cutesantia, au
de négra ingratitudine fácia de predecesorii adese-ori
martiri ideiloru si convictiuniloru cum si activitatii loru
literare romanesci, prin ale caroru sudori de sänge
ajunsemu adi acolo, cátu unii scriitori golasiei se póta,
demulteori din fotoiluri pré comode si cu oficie pro-
ventuóse acumulate, blatédia cátu i íea gur'a asupra
acelor martiri cu desagii in spate, persecutati, esilati,
morti prin cei carceri, si mai scie Ddieu câte patiti.

Lasamu-le ínse acestea; cá-di

Asia-i lumea, asia-i véculu:
Unii séména cu draculu,
Altii cá lei paralei,
Ce nu platescu nici doi lei.

(„Panoram'a Moldovei“.)

„Fá bine si astépta reu“. Intrebamu numai: ce gaura in
ceriu s'a facutu, cá directiunistii se stérnésca atáta
sfara in tiéra cu aceea, cá unu Nic. Ganea, Joann
Slavici, Jac. Negruzzi continuara pe incepetorii G.
Asachi, C. Negruzzi si altii in novelistic'a rom., adu-
céndu-o pe acésta cáti-va pasi mai aprópe de per-
fectiune? Dá, cá-ci afara de sfer'a novelei, unde le
sunt poetii — cu durere punemu acésta intrebare, cari
se intréca pe marii maestri ai legendei si cánteculu
poporalu de arte, Alecsandri, ai baladei istorice, D.
Bolintineanu, ai imnului si odei nationali, A. Muresianu,
ai fabulei, A. Donici, si pe ceialalti corifei din anii

Acésta stare de lucruri trebuie se aiba un sfersitu. Cu mare placere vedem, că noul ministru alu instructiunei publice, chiaru dela venirea lui la ministeriu, s'a îngrijatu si a pusu cestiunea cartiloru didactice pintre cestiunile cari le supune Consiliului generalu de invetiamentu.

La acésta critica in totu respectulu démna nu numai de a ni-o intipări in memoria, ci si de a o aplicá dincóce in muntii nostrii la tóte scólele si la multe carti didactice romanesce si magiare, simtimu si noi o mancarime de a informá pe „Romanulu“ despre modulu cum invétia pruncii nostrii aici, in scólele romanesce, unguresce si nemtiesce; dara candu amu apucá se'i descriemu tóta starea instructiunei nóstre asia cum se afla ea organizata conformu legeri, éra nu din fantasia, nu scimu daca ar avea patienti'a se ne asculte până la fine, éra daca o ar avea, atunci pare-ni-se că cu tóte scaderile scóleloru si ale cartil'ru didactice din Romani'a, s'ar felicitá pe sine si ne-ar compatimi pe noi.

(Va urmă.)

Éra si migratiunea.

Ce însemnédia a emigrá in stilulu de astadi alu Europei? Însemnédia a se stramutá din o regiune in alt'a, dintr'unu stat in altulu, sau inca si mai multu: a luá lumea in capu, a te duce in catrau iti arata ochii, fara a scí înainte, unde ai se te opresci. Dara bine se se intieléga, că noi sub nume de emigranti nu intielegemu nice vagabundi, ómeni pierde-vara, cari fugu de lucru si se punu pe inselate si cersite; nu intielegemu nici pe acei criminali cari iau lumea in capu că se scape de captivitate sau si de stréngulu hoheriului, ci aici se intielegu acei individi si acelea sute si mii de familii, care ori-cátu se sbucimua, ori-cátu muncescu si suferu, in tiér'a lor nu ajungu la nimicu, nu'si mai potu castigá nici pana de tóte dilele, că-ci totu ce castiga si storcu din pamentu cu sudórea lor, sau din vreo meseria, abia le ajunge că se platésca totu catu le cere statulu, comun'a, municipiulu, pop'a, dascalulu, primariulu, notariulu, mediculu comunei, apoi si usurariulu pentru datoriile contractate in anii cei rei.

Se fimu cu mai multa luare-aminte la cestiunea migrarei locuitorilor din acestea tieri; o mai dicemu acésta si a diecea-óra. De o luna incóce se publicara in Bpest'a intre altele dóue sciri fórt caracteristice relative la migratiune, unu cerculariu ministerialu sunatoriu mai multu la adress'a banatieniloru, că se nu mai mérga in Romani'a, unde va fi vai de dilele lor. Acea publicatiune se provóca la o lege nóua a Romaniei, care ar pune pedece mari, anume migratiunei in glóte mai mari. Alta scire totu oficiósa mai próspeta se reduce la câteva comitate din Ungari'a superióra, de unde migratiunea la Americ'a se continua nu numai cu sutele, dara si cu miile. Acésta impregiurare trase asupra sa cu atátu mai multu atentiunea ministeriului, cu catu estimpu locuitorii nu potu dice că fugu de fóme in Americ'a, din cauza că secerisiulu

40 - 50? Apoi in alti rami literari si sciintifici? Prea firesce éra si continuatiuni ale predecesoriloru, mai multu au mai puçinu departe duse si succese; si acésta nu numai la directiunisti, ci si la ceialalti de dincolo si dincóce de munti, incepédu dela cati-va cultivatori rom. nu nedestri ai terenului pepagogico-didacticu, teologico-filosoficu si matematico-fisicalu, până la nedirectiunistii filologi si istorici fruntasi Cipariu, Hasdeu, Eudochiu Hurmuzachi si altii. Că-di insusi dlu Mer'a fórt intieptesce recunósce, că „cea mai însemnata si puternica parte din activitatea „Junimei“ o gasimu pe câmpulu literaturii frumoase, deórace pentru o petrunere mai adanca a sciintieloru se cere o desvoltare însemnata si o suma de esperiintie, ce nu se potu castigá decâtu in decursulu unei vietii sociali si politice de mai multe secle.

Afara de aceea, e inca mare intrebare, déca óre unele din totu asia de cetatienescile si poporariile romanuri si novele ale unui Jos. Vulcanu, Vas. Rant'a Buticescu, Alecsandru Onaci, Emili'a Lungu, Teoc. Alexi si ale altoru nu se potu mesura intocmai cu productele de acestu soi alu „Junimei“, ori decá plane intr'o privintia séu alta nu le intrecu? Că câteva foi germane descoperira in literatur'a nóstra si relevara inca numai productele respective ale dloru Jac. Negruzzi, Ganea si Slavici? Eh, cine nu scie, cum s'au facutu de candu e lumea si se facu desclinitu in dilele nóstre reclamele de tóta specia, deci si reclamele literarie? Nu tipu de a inculpá ori suspiciuna in acestu respectu pe cineva le aducemu astea înainte; apere cerulu! Dar aceea nu se póte negá, că criticarea opurilor literare si sciintifice inca in viétia autoriloru acelor'a, e mai totudeauna impreunata cu pericolulu de a maguli póte pe unulu si de a nedreptati pe altulu.

(Va urmă.)

a fostu preste totu bunusi in câteva comitate fórt bune; apoi ceea ce bate si mai multu la ochi est, că in acelea comitate abia se vinu 2000 până celu multu 2200 locuitori pe unu miliariu □ austriacu, care este mai mare decâtu celu nemtiescu. In alti ani din comitatele submuntene de cătra Galiti'a veniau caravane intregi de muncitori in Tiér'a de josu, unde lucrau pe simbria sau in parte; acum inse e plina press'a magiara de scrisori de ale proprietariloru de mosii si de ale unoru fabricanti, că au ajunsu că se nu mai capete muncitori nici pe bani nici sub alte conditiuni. Acei domni inse nu spunu unu altu mare adevéru, că adeca pe acelu poporu saténu l'au gonitu din acelea tinuturi chiaru ei prin criminal'a loru lacomia si rapacitate, prin aducerea de cárciumari, mamulari (sfárnari), arendatori jidovi pe capulu lor, apoi prin usuraria, prin socoteli minciunóse, prin processe urbariali hotiesci, cu care au rapitu celu din urma pamentielu de sub pitiórele locuitoriloru si asia 'iau facutu fugari pe pamentu.

Una alta impregiurare si mai caracteristica. Pána înainte cu 2—3 ani se credea că emigra numai slavacii, nemtii, romanii si serbii, nu numai in Americ'a, ci anume romanii in Romani'a, serbii in Serbi'a si ceilalti preste oceanu; acum inse a esitu la lumina, că chiaru magiari curati, sateni si orasieni, se stramuta cu sutele pe la Hamburg in Americ'a, éra secuii totu magiari curati, nu mai voru se audia nici de predicele popiloru, nici de fric'a pedepselor din lips'a pasportului, ci fugu barbati, femei, fetiori si fete in Romani'a. Pe multi secui proprietarii ii asiédia mai pe sub munti, unde este padure si apa buna, pe la mosiile lor, si daca nu'i voru tractá si ei totu asia precum au fostu sermanii tractati aici in tiér'a lor, au se se folosésca bine de ei; repetimu inse: proprietarii romani, anume cei parveniti, ajunsi proprietari numai dela an. 1860 incóce, se'si cunósca lungulu nasulu, se'si intierce rapacitatea propria, că si pe a arendasiloru, că se nu o patia si ei cum o patu cei de dincóce, sau si multu mai reu.

„Pesti Napló“ (că se tacemu de diariile Kosuthiane) descrie cu limba de focu tóte cauzele migratiunei si 'lu séca la sufletu candu vede bine, că acum nu se duc din tiéra numai nationalitatile, ci si magiarii.

Pána acuma eramu dedati, anume in cei 50 de ani din urma se citimu despre migratiuni din staturi si provincii europene, in care se vinu câte 3500 până la patru, cinci mii si 5 1/2 mii suflete pe 1 milu patratu; nu inse si din tieri locuite de câte 2 până la 2500 de ómeni pe milu patratu; citiamu din Germani'a, Angli'a si Irlandi'a, din Elveti'a si Belgi'a, din care tóte emigra in anii din urma dela 400 până la 450 mii de ómeni pe fiacare anu, éra de acésta migratiune nu se mira nimeni, că-ci ea isi afla esplicarea sa mai virtosu in marele prisosu alu nasceriloru preste numerulu mortiloru, prin urmare in desimea estrordinaria a locuitoriloru si apoi in nespus'a greutate de a luptá cu concurenti'a in tóte ramurile activitatiei omenesci. Emigratiunea din Ungari'a si Transilvani'a nicidecum nu se póte esplicá nici escusá cu impregiurările din Germani'a, ci până la unu gradu mai curendu cu cele din Irlandi'a; inse aici asia de ajunsu. Cu totulu altele sunt la noi cauzele acestui blastemu cumplitu.

Ceea ce mai merita a remarcá la cestiunea acésta, este informatiunea luata dela poste si bance, din care aflamu, că ungurenii trecuti in Americ'a de doi trei ani incóce au castigatu cu munc'a lor atáti bani, in catu au trimisu acasa in sume diferite preste 100 de mii florini; multi isi platira datoriile; altii mai multi isi ajutara familiile remase aici, sau că le trimisera bani de drumu că se tréca si ele.

Din monarchi'a austro-ungurésca.

Sciri fórt triste si funeste ajungu neincetatu din partile meridionali ale monarchiei si din Lombardi'a vecina. In acelea tieri au cadiutu fórt multe ploi mari in lun'a acésta; riurile mari si mici s'au reversatu preste hotara, au innecatu sate si parti de orasie, rupt'au poduri si la câteva locuri au stricatu calile ferate pe distantie mai mari si mai mici. Cele mai cumplete devastatiuni s'au in templatu in regiunile muntóse din Tirolu si de pe airea, unde nu mai sunt paduri, in catu ploile torrentiali n'au mai aflatu nici-o resistentia, ci au innecatu si nimicitu totu ce le-a stat in cale. Dupa o pretiure pe deasupra facuta până unde potu strabate functionarii si padurarii, daunele se urca

la multe milióne incepédu dela Tridentu până la Triestu, până in Carinthi'a si chiaru in Croati'a.

Totu in urmare necurmatelor ploi s'a in templatu dincóce de cetatea Esecu, in Slavoni'a, unu desastru din cele mai fioróse. Unu trenu mixtu, care aducea si soldati husari din regimentulu alu 15-lea dela Nyiregyháza dimissionati in numeru de 74, ajungédu in 22 Sept. pe la 1 óra dupa am. la podulu de preste riulu Drava inflatu fórt tare, indata-ce ajunse locomotiv'a si tenderulu cu patru vagóne pe podu, acesta facutu numai din lemn, provisoriu, până va fi gat'a celu de feru, se rupse sub greutate intre jugurile 6 si 8 asia, că locomotiva, tenderu si 6 vagóne cadiura cu totulu in apa. In dóue vagóne fusese marfa, in celelalte husari si alti pasageri. Dintre husari s'au innecatu 25, éra altii au scapatu raniti mai greu sau mai usioru. Ceilalti pasageri au scapatu de mórté sigura prin impregiurarea, că s'au sfarmatu lantiulu copcietoriu dintre vagónele cadiute in apa si dintre cele remase de asupra pe restulu podului catu nu s'a ruptu sub greutate. Desastrulu fu telegrafatu indata in tóte partile; judecatori, medici, ingineri alergara la faci'a locului, atátu că se constate marimea desastrului, catu si caus'a ruperei podului, care trebuia se fia fostu visitatu in fiacare di cu cea mai mare grija si severitate; apoi se védia de cei raniti, se scótia pe cei innecati si se'i ingrópe, in fine se ridice óresicum si locomotivulu si vagónele din apa.

In urm'a departarei imperatului si a familiei sale dela Triestu, scirile care mai vinu de acolo, dela Veneti'a si din alte locuri ale Italiei, sunt fórt blastemate. In urmare descoperirii bombelor la satulu Ronchi, s'au pornitu investigatiuni fórt intinse si minutióse, dara in secretu strinsu, din care cauza diariile jidovesci si cele vrasmasie italianiloru au inventatu multime de faime sparióse, care inse curendu au esitu minciuni. Atáta s'au adevéritu deplinu, că pe atentatorulu arestatu nu'lu chiama Rossi, ci Oberdank, nascutu in Triestu, unde ii traiescu parintii, a fostu studentu de sciintiele exacte in Vien'a, unde invetiase fórt bine; inrolatu la 1878 că voluntariu intr'unu regimentu destinat a merge la Bosni'a, Oberdank cu alti 7 insi au desertatu la Rom'a, unde a si facutu cauza comuna cu conspiratorii Irredentei italiene. Tóta lumea e convinsa, că Oberdank are si alti complici, dara luatu la cercetare aspra, elu nu vrea se spuna pe nimenea.

Intr'aceea sunt alte impregiurari care inspira grija in Triestu. Pe catu timpu a statu famili'a imperatésca acolo, familiile fruntasie patriciane au absentatu inadinsu de acasa, n'au iluminatu, n'au mersu la teatru, n'au esitu in preambulare, n'au comunicatu cu nimeni. Diariulu celu mai cititu din Triestu n'a publicatu nici-unu cuventu despre venirea imperatului si petrecerea sa cu famili'a in acea cetate maritima, éra alu doilea diariu a pusu numai câteva linii intre scirile diurne si trecatórie. Preste totu s'au vediutu numai tricolori italiene si mai nicairi cele imperatesce. Scurtu, Triestiniu partea italiana se considera de italieni, éra nu de austriaci. Si totusi, guvernulu austriacu a dadacitu si resfaçiatu pe triestini dóra mai multu si cá pe vienesi. Dieci de milióne s'au versatu din tesaurulu statului in tóte epocele in Triestu. De tóte acestea triestiniu nu voru se scia nimicu, afara firesce, de partea germana si slovéna a locuitoriloru.

Ungurenii se bucura de urgi'a dela Triestu si se lauda cu Fiume alu lor; dara tîneti minte, că au se o patia si ei cu Fiumanii.

Ploile multe facu si in Ungari'a mari stricatiuni, anume la vii, care daca ar fi tinutu timpulu frumosu macaru numai vreo 10 dile, aru fi datu castigu prea bunu; asia inse tocma candu erau de culesu (de storsu) strugurii au luatu in sine apa multa, au inceputu a putredi si a perde din substanti'a zacharósa.

In 24 Septembrie s'au tinutu in Budapest'a sub presidiulu Maiestatiei Sale unu lungu consiliu comunu de ministrii, adeca si cu cei veniti dela Vien'a. Diariile voru a sci multe de tóte despre cestiunile pertractate in acea siedintia, dara ce ne folosescu conjecturile?

Alimentatiunea insuficienta si neigienica a tieranului.

(Urmare.)

Acésta constitue regimulu argatiloru, pazitoriloru de vite, servitoriloru, plugariloru, cosiariloru, seceratoriloru, etc., ce suntu tocmiti celu mai adesea, cu máncaea!

Miseri'a multoru ómeni la tiéra e ceva spaimántatoru.

Anulu acesta la Titu, unde se afla o fabrica

de rachiu, câteva sate din prejuru, se ducă de culegău borhotulu (pocirla) acra, ce o lepadă dela fabrica, pe care o uscau si facău malaiuri cu ea! . . .

Cum vreti că acăsta poporatie se crăsca, cum vreti că ea se nu se stinga? Irlandesulu si Pari'a, traiesce insutitu mai bine.

Adaogati fain'a de ghinda, de coceni de porumbu, de cōja de copaci, totu soiulu de bureti si radacini ce manāca, si atunci vomu vedea mai bine starea in care se afla.

Aceste esceptiuni nu sunt tocmai exceptionale la noi!

Cine are ochiulu impartialu, va vedea că adesea miseri'a loru e cumplita.

In privintia cestiunei a dou'a, că chiaru candu locuitorii dela tiēra dispunu de midilōce, ei totusi nu ducă unu bunu regimu alimentariu, voiu observă urmatōrele.

La acăsta contribue postul in prim'a linie, că-ci de si atunci se potu mănăca lucruri hranitōre, midilōcele loru nu le potu permite însa acăsta; vomu vedea relele la urma.

Dara cine nu isi aduce aminte de predilectiunea ce au ei pentru totu soiulu de fructe, si adesea nemature? Cine nu isi reamintesce chiaru parci-moniositatea resesiloru (mosneniloru) in acăsta privintia?

„Manāca patru din unu ou“, sēu „punu brandia in unu paharu, si o data intingu mamaliga in intrulu, ēra de patru ori in afara“, ne dovedescu că adesea, chiaru candu au midilōce, ducă o viatia prin deprindere miserabila.

Ciupercile si totu soiulu de bureti ce intra in modulu loru de nutritie, ardeii, lucrurile de totu sarate si mai alesu piperate, predilecti'a pentru pastrama si pesce saratu; predilecti'a pentru rachiu tare si otietu cu usturoiu (mujdeiu), sunt atātea lucruri ce facu, că atunci chiaru candu dispunu de ceva midilōce, ei, departe de a se nutri cu lucruri substantiale, se nutrescu cu lucruri indigeste si nenutritōre.

In ce privesce art'a culinara, majoritatea femeiloru dela tiēra, au uitatu cu totul, dupa cum au uitatu si cultivarea legumelor in gradini, si tiesutulu pānselor, velintieloru, itiariloru, etc.

Adesea cele necesare le lipsescu.

Intrati in unu bordeiu, sēu casa de sub pāmēntu!

Unde e mēs'a? unde e sob'a?! unde e camar'a?! . . .

Că prin farmecu tōte lipsescu!

Câteva gateje ardu trosnindu pe o ridicatura de pāmēntu sub ursōica, ceea ce tine locu de soba, aruncāndu teciuini in ol'a cu fasole, sēu in cēunulu cu mamaliga. Mēs'a e unu trunchiu murdaru, ce tine la nevoie de scaunu. Camar'a, unu cotlonu intunecosu, in care se afla saculu cu malaiu; câteva cepe pe brāulu ursōicei, si cātiva ardei rosii spendiurati la usia.

Eta provisiunile!

Sarea e pusa cu prisosu totdeauna. Ardeiuulu, mai alesu in Munteni'a, intrece sarea. Déca întēplatoru se frige o bucatia de carne, sēu unu pui, atunci este lasatu pe jeraticu, aprōpe se se carbonisedie, că se nu se mai vedia sucurile. Ouele totdeauna sunt māncate rescōpte. Legumele din contra nu bine fierte. Malaiulu chiaru nu bine macinatu si fiertu, ceea ce 'lu face iritantu si dificulu de digerat. In urma, gratie administratiei nōstre, sunt adesea diecimi de famili in satu, care nu mai au chiaru nici in ce prepară!

Céunele sunt duse la tactu si ôlele sparte, de cei pusi a aduna birulu!*)

Câte lacrimi, câte blasteme, si acăsta adesea chiaru la pōrt'a Bucuresciloru!! . . .

Atunci trebuie se se rōge la o vecina, se astepte pentru a avē acestu utensilu absolutu necesariu, pe candu copiii plāngu de fōme.

Se nu fiu acusat de a denatura faptele, că-ci amu colectii multu mai frumōse de aceste buchete administrative de sub multe din guvernele ce ne-au condusu, spre nenorocirea nōstra, până acum!

Se vedemu acum pe rēndu, tōte substantiele ce intră in regimulu alimentariu alu poporatiei nōstre dela tiēra, si modulu cum ele sunt in genere preparate.

Grāulu. Tiēr'a nōstra produce fōrte bune grāne si in o cuantitate astu-felu, in cātu se face unu exportu pe o cale destulu de insemnata.

*) Céunu, caldarusia.

In anii din urma cualitatea grāneloru nōstre au fostu multu depretiatu din cauza, că s'au semnatu necontentitu, s'au storsu sistematicu pāmēntulu, astu-felu că neingrasiāndu-lu, fortiele sale productōre au scadiutu in mare parte. De aci grānele nōstre au pierdutu si in cuantitate si mai alesu in calitate.

La noi grāulu se cultiva însa puçinu de tierani. In thesa generala locuitorii din Munteni'a cultiva, cu multu mai multu, că cei din Moldov'a. Acolo aprōpe numai vechii resesi (mosneni) mai sēmāna cātē unu peticu de pāmēntu.

Déca ei cultiva înca pe sēm'a loru puçinu grāu, consuma însa de totu puçinu.

In vechime tieranulu Romanu se nutria numai cu pāne.

Soldatulu Romanu e descrisu purtāndu pāne alba la oblānculu calului.

Acum fōrte raru se vede pānea in tiēra, mai alesu vér'a, din caus'a ocupatiunei cāmpului, pānea este absolutu neusitata.

Ceea ce e mai tristu e, că fōrte raru se vede o pāne bine facuta.

La munte tieranulu face mai desu pāne, si atunci amu vediutu facēnd'o pe lānga colacii ce se trimeteau la biserica. Colacii si biserici'a, aduceau astu-felu in cas'a locuitorului pānea si hran'a buna. Acestia erau de buna calitate, aluatulu erā dospitu (fermentatu.)

La cāmpu se face asima sēu turtă, rare-ori pānea.

Multi, mai alesu in Moldov'a facu o asima*) fōrte buna. Turt'a înse, in genere e totu ce pōte fi mai indigestu si reu facutu. Tōte judetiele de pe malulu stāngu alu Dunarei, obicei luatu dela Bulgari, si până la Ploiesci, cāci acăsta deprindere se pōte vedea si la Chitil'a in satu, etc., facu turtă in modulu urmatoru:

Fāin'a, adesea fōrte prōsta, se amesteca cu apa si sare până la consistenti'a unei paste semi-solide. Atunci foculu facutu in vatra, se desparte in douē, vatr'a se curatia, se pune acăsta turtă (mamelon de aluatu) si se acopere cu unu ciobu, tiestu sēu captariu (form'a lighēneloru ordinare) intorsu cu fundulu in susu, peste care se pune cenusi'a si jeraticulu. Esperienti'a invētia pe aceste femei timpulu, cātu trebuie a lasa acăsta coca spre a se cōce, putēndu a ridica chiaru coltiulu captariului din candu in candu, spre a vedea ce se petrece sub elu.

Carnea. Carnea este alimentulu absolutu necesariu omului care muncesce multu. Ea pōte lesne pune la locu pierderile ce face organismulu. Necesitatea de a consuma carne, este absoluta in tierile cu o latitudine mare si mai alesu in acelea, unde mlasceinele producu friguri.

Tiēr'a nōstra are var'a calduri destulu de mari, pentru a nu cere absolutu atunci usulu carnei. Acăsta pentru localitatile din cāmpu. Nu totu astu-felu este cu restulu anului si chiaru pentru timpulu verei, cu partea muntōsa.

Tieranulu nostru muncesce multu vér'a, prin urmare trebuie a fi robustu. Déca câteva septemāni carnea aru pareă prea grea de digerat si prea excitanta, din caus'a calduriloru, cu tōte că carnea in dose mici nu produce aceste efecte, nu e totu astu-felu înse si in restulu anului, si mai alesu iarn'a, candu carnea este absolutu indicata, atātu din caus'a frigurilor, cātu si din caus'a necesitatiei de a se prepară in unu timpu favorabilu, prin unu regimu tonicu, pentru grelele lucrari de vér'a.

Sunt convinsu, că atunci candu carnea va fi unita mamaligei, tieranulu va fi sanetosu, fōrte activu, neinfluentiatu de efluvii si mai alesu nu va fi betīvu.

Carnea înse este consumata de totu puçinu in tiēr'a nōstra.

Déca tieranulu nu muncesce multu, deca copiii loru moru in numeru mare, déca ei nu sunt robusti si veseli, deca sunt betīvi, caus'a e lips'a de carne si substantie nutritive, ēra nu in faptulu că manāca mamaliga in locu de pāne, sēu a altoru cause reu invocate.

Asociati substantie a z o t a t e (carne, brāndia, oua, lapturi) mamaligei, si veti adaogă sange Romanului, veti mari forti'a individuala si a natiei, veti inmulti famili'a si locuitorii tieriei.

Ei nu voru mai fi nici betīvi, de aci nici rei, nici bolnaviciosi, nici acusat de lenesi.

(Va urmă.)

*) Pāne lata, p e d e a, cu aluatu nefermentatu. Se face in orasie si cu aluatu fermentatu numita: lipie.

Din strainatate.

Anume dela Constantinopole, Cairo si Alexandri'a venira de patru dile incōce scirile cele mai contradicătōrie, care se resufla unele pe altele, încātu ce a fostu eri adeveratu, astadi se si deminte; dara lumea si anume capitalistii, agentii dela bursele europene, speculantii inventa totu felulu de sciri, fiacare in interesulu seu, fara a'i pasă nimicu de adeveru. Nimeni nu scie in momentele de faciă, nici chiaru diplomatii, ce deslegare va luă ceptiunea si dupa aceea cea orientala preste totu, care inca este incurcata totu că mai inainte.

Din alte tieri avemu numai sciri, care pe noi romanii nu ne facu nici caldi nici reci.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Dio'a de 21 Septembrie a. c. a fostu cea mai serbatorēsca di a intregului nostru tīnutu, pentru-că in acăsta di au sositu aici inaltii ôspeti principele ereditariu Rudolffu cu soci'a sa archiduces'a Stefani'a, precum si cu suit'a loru la venatulu de tōmna a anului curente. Pe scurtu si dreptu spunendu, primirea inaltiloru ôspeti a fostu solemnă pretotindeni; că-ci cu multu mai inainte dn. jude cercuale cu tōte organele sale si-au datu tōta silintia intru repararea si facerea drumului ce duce cātă Gurgiu, până unde s'a pusu si telegrafu, dela statiunea din S. Reginu. In dio'a de 21 Septembrie a. c. d. amēdi intre 3 si 4 ôre si sosira inaltii ôspeti de cātă M. Osiorheiu la comun'a Ernotfaia, unde incepe crumulu cātă Gurgiu, si unde fiindu unu arcu de triumfu decoratu cu multe stindarte magiare, ii bineventara dn. vice-comite alu comitatului Muresiu-Turd'a in limb'a magiara, recomandandu notabilitatile presenti si poporulu de tōte trei natiunile, unguri, sasi si romani, cari formēdia maiortitatea acestui tīnutu. La acestu „bine ati venit“ A. S. principele ereditariu Rudolffu ii multiamii impunēndu-i că se comunice toturoru celoru presenti marea sa multiamita pentru ostēnēla. De aici continuāndu-si calea cātă Gurgiu, la distantia de unu chilometru ilu intēmpinara 30—40 individi calari din comunele Hodacu, Ibanesci, Orsiova s. c. l. in costumulu curatu romanescu tieranescu, dara nemaiestritu. Acăsta calarime originala bine placuta, ceea ce se potea observă de pe feçiele Altetieloru Loru — incungiuirara trasur'a princiară până la pōrt'a castelului, unde intrara inaltii ôspeti. Aici la descindere din trasura dupace schimbara cātē o parechia de cuvente cu aristocratii magiari ce erau presenti, se întōrse in urma cātă clerulu romanu, care inca fi numerosu, din care Prea on. dn. protopopu Michailu Crisianu ii bineventă; dupa care multiamindu-le la toti pentru ostēnēla, s'au suitu in castelu plini de bucuria, carea se potea ceti de pe feçiele vesele si suridietōrie ale ambiloru ôspeti inalti. Astadi in 22 l. c. se va incepe des-demānētia venatōri'a, la carea le dorrese intregu tīnutulu acesta succesu bunu, că parte se stirpēsca parte se alunge multele selbatecimi ce bātue acestu tīnutu acum de multu timpu.

Solovestru, in 22 Sept. 1882.

Petru Precupu,
preotu gr. cat. a Solovestrului.

— Gurgiu, 21 Sept. 1882.

Din scrisōrea onorabilei domnu parochu Nicolae Petru dela Gurgiu venita ceva mai tardiu, pe langa impregiurările cunoscute din cea precedentă mai aflamu câteva, care potu interesă pe lectori mai virtosu din cauza, că la acăsta primire nu se vedu figurāndu atāti functionari municipali nici facēndu parada cu auctoritatea loru, nici trantindu mese si spargēndu pahara, nici rupēndu suplice, ci cleru si poporu, fusera lasati mai in voi'a loru că se'si manifeste sentimentele in modu firescu si cu bun'a cuviintia invetiata din mosi de stramosi, simpla, nemaiestrita, nefaciurita. Dnulu parochu adeca ne scrie:

Primirea altetieloru sale a fostu astadata cu multu mai imposanta decâtu in anulu trecut. Romanii nostrii din locu si din tīnutu s'au portatu asia, in cātu nu au remasu nimicu de doritu. Inca pe la ôrele 11 din di s'a observatu o miscare in tōte clasele poporului, undulandu de prin tōte comunele ômeni tineri si betrani, femei si fete, spre a fi de faciă la intēmpinarea inaltiloru ôspeti.

Mai alesu a fostu bine compusu banderiuulu că de 40 calareti, formatu din tineri romani, inalti si frumosi că bradii sub conducerea dlui Iuliu mare propriet. din G. Ibanesci si a fiului seu vitregu Iuliu Sucēva teologu gr. or. din an. II-lea, cari aveau unu costumulu bogatu si bine si frumosu lucratu, curatu nationalu; altcum ei dela natura sunt voinici, bine facuti si destepti.

Prea onor. domni protopopi Michailu Crisianu gr. cath. si Galationu Siagau gr. or. alu tractului acestuia, cu o multime de preoti de ambe confesiunile inca pe la ôrele 12 s'au adunatu la cas'a preotului locale Nic. Petru si punēndu-se in ordine la 3 ôre au pornitu la castelu, unde cu venerabili protopopi in frunte, luara locu la scarile intrarei de a drēpt'a, ēra aristocratii si oficialii fiscalitatiei de a stēng'a in frunte cu Joane Girchik directore supremu alu fiscalitatiloru din Transilvani'a.

Indata-ce a descinsu din trasura, archiducele principe de corōna a datu măn'a cu Joane Girchik si cu cātiva aristocrati, dintre cei chiamati la venatōre; apoi intorsu cātă preoti au datu măn'a cu protop. Michailu Crisianu intrebāndu-lu cum se afla, la care dn. prota 'iau comunicatu omagiele din partea preotiei. Alteti'a Sa ces. si regale si-a esprimat multiamit'a pentru sentimentele ce le pastrēdia faciă de dinsulu si de cas'a domnitōri'a. Intre strigatele frenetice de „se traiēsca“

au suitu scarile palatului cu consort'a sa, unde mai ântaiu dete in sal'a decorata cu obiecte de venatu, cum cörne de capre selbatece si de cerbi, paseri si alte animale preparate.*)

— (Érasi incendii din comitatulu Fagarsului). In 10 Sept. a. c. pe la 11 öre din di, in comun'a Copacelu foculu a mistuitu o siura cu celea apartinătorie de ea dinpreuna cu tötä recölt'a acestui anu, care a fostu adunata. Norocu cä timpulu erä ploiosu, locuitorii erau pe acasa fiindu domineca. Foculu nu s'a intinsu mai departe; dara casulu acesta atätu de tristu si dorerosu s'a repetitu din nou in 15 Sept. an. cur. pe la 12 öre diö'a, candu elementulu turbatu ajutat de caldur'a sörelui si de suflarea ventului intr'o clipita a prefacutu in cenusia si ruine 6 case si 11 siuri cu tötä cladirile economice, dinpreuna cu tötä recölt'a adunata cu multa sudöre in acestu anu, lasandu 11, respective 12 familii fara o bucata de päne, fara se le fi remasu unu graunte de semenatu.

Dorerea e mare si generala tocmai in timpurile acestea de grea cercare. Caus'a acestoru desastre a fostu negrij'a si anume copiii aru fi ämblatu cu lemnusie in apropiarea nemestieloru; rezultatulu a fostu nimicirea averei la atätea familii. Éta ce face negrij'a si resfatiulu copiiloru. Cu atätu mai multu e de planu sörtea acestoru nefericiti, cu cätü ömeni cu stare buna au ajunsu in o stare asia de trista in apropiarea iernei, goli, fara nutrementu pentru ei si animale; si cu atätu mai dorerosu este, cä din acesti nefericiti nici-unulu n'a fostu ascuratu. Aici inca se potu vedé meritele aceluia caruia i este incredintata bunastarea si conducerea poporului, spre a indemnä pe locuitori la bancile de ascurare, cari oferescu favoruri förte mari in contra la atari calamitati; dara nu se ingrijesce nimenea de sörtea lui, ne prevediendu cä devenindu poporulu proletariu, nici prescuri nu voru mai avea de unde aduce si alte multe venituri se voru inpučinä.

Copacelu, in 18 Sept. 1882.

P.

Sciri diverse.

— (Incendiu infricosiatu.) In Boieriu (Boierfalva) comitatulu Solnocu-doboca — comun'a curatu romana — in 21 a lunei cur. escandu-se focu intr'o casa in apropierea bisericeii, acela ajutat de unu ventu puternicu pre candu barbatii si femeile cele mai tinere erau la lucrulu câmpului departati, mistui in 2½ öre turnulu bisericeii, 65 case, si tötä superedificatele economice inpreuna cu bucatele si fënulu adunatu, incätü apröpe 300 de suflete au remasu sub ceriulu liberu fara locuintie, vesminte, si fara o bucatica de päne, cä-ci vesmintele scöse in ocolu séu la strada inca au arsu tötä inpreuna cu podurile de pre strada acuma implorandu cu totii ajutoriu dela cei milostivi.

In numele aceluor nenorociti facu apellu la marinimositatea tuturor binevoitoriloru pentru ajutoriu si oferte, rugandu pre on. redactiuni a foiloru publice, se binevoiesca si cu acésta ocasiune a deschide liste de colecte, a primi ofrandele incurse, si acele a le tramite la adress'a subscrisului spre inaintare la comitetulu de impartirea ajutorieloru, sprimandu si cu ecésta ocasiune multiamita dloru Joanu Buzura professoru, si Georgiu Cupsia parochu din Mogogi'a pentru ajutoriulu de 15 litre cucurudiu impartitu la momentu.

Desiu (Deés), in 24 Septembre 1882.

Gabriele Manu,
adv.

— (Anunciu.) Adunarea generala a „Reuniunei invetiatoriloru romani gr.-cat. din giurulu Gherlei“ se va tineä estempu in comun'a Chesieiu districtulu protopopescu alu Reteagului in 15 si 16 Octobre a. c. st. n.

La acésta adunare sunt rogati a participa toti dd. protopopi, (cä presiedinti ai reuniuniloru filiali), toti dd. preoti (cä directori scolari), apoi toti docentii, precum si alti p. t. inteligenti si poporeni, de pe teritoriulu acestei reuniuni — cäti se interessä de caus'a invetiamentului.

Dela comitetulu administrativu alu „Reuniunei invetiatoriloru romani gr.-cat. din giurulu Gherlei“ Gherl'a, 22 Septembre st. n. 1882.

Presiedintele: Secretariulu:
Mich. Sierbanu, Joanu Hodoreanu.
canonicu.

*) Ve multiamimu la ambii dni preoti in numele lectoriloru nostrii atätu pentru acestea impartasiri cätü si pentru patriotic'a promissiune data in biletulu ad personam, de a continuä cu de acestea pe cätü timpu tinerulu Cesare si simpatic'a Sa consörta voru petrece in frumösele dvöstra tinuturi. Felicitämu totu-odata pe clerulu de ambele confessiuni si pe ai sei poporeni pentru atentiunea si tactulu cu care sciu se intempine persöne de positiune inalta si in casulu de fatia pe fiitoriulu suveranu.

Red. Obs.

— (Societatea de lectura a junimeii studiöse din Blasiu) s'a constituitu pe a. 1882—3 in urmatoriulu modu: in 16 Sept. la 4 öre p. m. presiedintele societätiei multu onor. dn. profesor Ciriacu B. Groze deschidiendu siedinti'a, se procese la alegerea oficialiloru societätiei, anume: din clasa VIII-a Basiliu Ternaveanu de vice-presiedente, Demetriu Scurtu de notariu, Alesandru Circ'a de bibliotecariu si Petru Simu de redactoru alu föiei societätiei „Filomel'a“, éra din cl. VII-a Juniu Br. Hodosiu de cassariu si Petru Suciu de vice-bibliotecariu.

Blasiu, 20 Sept. 1882.

Bas. Ternaveanu,
vice-presied.

Dem. Scurtu,
notar. societ.

— (Societatea academica „Juli'a) a studentiloru dela universit. Franciscu Josefina din Clusiu isi incepü cursulu operatiuniloru sale tinendu'si prim'a siedintia de constituiere in 16 a l. c., in care conformu statuteloru societätiei intarite de inaltulu Ministeriu, se alese de presiedente Andreiu Micu, vice-presied. Vasiliu Dumbrava, secretariu alu esterneloru Joanu Albu, secretariu alu interneloru Alesandru Ciacianu, cassariu Laurentiu Popu, controloru Nestoru Vacarönu, bibliotecariu Const. Popu, membrii de incredere Augustinu Chetianu si Dionisiu Longinu.

Toti acestia multiamindu societätiei cu caldura pentru onörea si increderea ce o concenträ in densii, promitu cu multa franchetia, cä nepregetandu nici-o ostenéla, uniti in cugetu, uniti in simtiri, voru starui continuu pentru prosperarea si inflorirea „Juliei“; prin urmare Geniulu protectoru se le inspire curagiu, tarä spirituala, in propusulu loru constantia si perseverantia in celea bune, doresce din äanima sincera secretariulu de esterne.

Albu.

— (Atentatu nou din caus'a impositeloru in Aradu). Jidovulu Moritz Weinberger e datoriu cu 284 fl. 22 cri contributiune restanta; elu intra in cancelari'a lui Carolu Csiky referente in afaceri de imposite si se ia la cërta. Csiky ilu dä pe usia afara. Weinberger ese amerintiandu, éra la öra numita tine lui Csiky calea si i infüge unu cutitu in laturea drépta cä de 6 centimetri afundu si dicëndu: „Éca'ti plat'a banditule“, aruncä cutitul si o luä la fuga, dara fü prinsu. Jidovulu e tata la 4 prüneci. Intrebatu de ce a voitu se junghie pe Csiky, a respunsu cä ori-ce desperatu: „M'a ruinatu; totu atäta e de viéti'a mea“.

— (Garnisön'a de infanteria in Sibiiu) se compune éراسi dintr'unu regimentu intregu, care va avea Nr. 82 organisatu din bataliöne totu ardelene luate din regimentele 2. 31. 62. 63.

Dela Orascia si mai virtosu dela Bistritia avemu sciri frumöse despre primirea bataliöneloru, unele din Bosni'a, altele dela Vien'a, dara din lips'a spatiului le vomu comunicä in altu Nr.

— (Carmen Sylva), adeca regin'a Romaniei, a publicatu de curendu o novela scrisa in limb'a germana. Acésta a aparutu la Berlinu, sub titlulu: „Ein Gebet“ in editiunea lui Alesandru Duncker, librariu alu curtiei regale. Novel'a e un'a din cele mai frumöse scrieri compuse de regin'a-scriitöre, de aceea grabiramu se o punemu, incependu din Nr. presente, sub ochii cetitoriloru nostrii in traducere romanésca esecutata de noi.

(„Famili'a“).

— (Grui-Sängeru). Poem'a astfelu intitulata a dlui V. Alesandri, a aparutu si in traducere germana. Traducerea e facuta de dn. L. V. Fischer din Erlau la Passau, care a tradusu cu succesu si alte poesii romanesci. Acésta lucrare a dsale incä e esecutata cu multa grija. Editiunea, facuta la W. Schwardt et C. in Lipsi'a, e förte eleganta. Se afla de vendiare la Vilhelm Friedrich, librariu de curte, in Lipsi'a.

(„Famili'a“).

Bibliografia.

— „Transilvani'a“ föi'a asociatiunei transilvane, pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu Nrii 17 et 18 pe lun'a Septembre au aparutu in trei cöle, care coprindu: din actele adunarei gr. dela Desiu tötä protocölele. — O excursiune botanica in Romani'a si Dobrogea de dr. A. P. Alexi (continuare): Mosi sau sacrificiulu mortiloru, de Sim. Manguica. — Darwinismulu de rep. dr. P. Vasiciu. Carmen Sylva, poesia de B. P. Hasden. Bibliografia. — Processele verbali luate in siedintiele comitetului din 24 Juliu, 14, 21 si 22 Augustu.

„Transilvani'a“ se trimite gratis la toti membrii actuali ai asociatiunei, cari platescu regulatu cotisatiunea de 5 fl., éra pentru nemembrii pretiulu este 2 fl., a se transmite de a dreptulu la comitetu, Sibiiu strad'a Cisnadiei (Heltauergasse) Nr. 7.

➡ Din cursulu anului 1881 nu mai este nici-unu exemplariu de datu.

La librariile Wilh. Krafft in Sibiiu J. Stein in Clusiu si la librari'a Nic. J. Ciurcu in Brasiova se afla:

— Dictionariu ungur.-romanesu Magyar-román Szótár, compusu de Georgie Baritiu, in partea magiara elaboratu mai alesu dupa alu lui Joanu Fogarasi editiunea a cincea. Brasiova 1869. Form. 8-vo. 41 cöle. leg. 3 fl. 50 cr., bros. 3 fl.

— Baritiu G., Istori'a Regimentului II romanu granit. bros. 60 cr.

— Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societätii academice elaboratu cä proiectu, tipariu-desu pe 184½ de cöle si Glossariulu, de cuvinte straine sau considerate cä straine, stracurate in limb'a nöstra, cä parte integranta a Dictionariului, tiparitu pe 37 de cöle, legate in 3 parti 19 fl., bros. 16 fl.

— Catechismulu calvinescu, impusu clerului si poporului romanesu sub domni'a principiloru Georgiu Rákoczy I si II transcrisu cu litere latine, dupa editiunea II tiparita in a. 1656, insögitu de o excursiune istorica si de unu glossariu, de Georgie Baritiu. Cu spelele academiei romane. Sibiiu 1879. Pretiulu 60 cr. v. a.

— Anticritic'a brosiurei anonime publicate asupra celoru doue congrese nationali bisericesci din 1873 si 1874. De mai multi deputati ai maioritätiei congreseloru dela 1873 si 1874. Sibiiu 1880, 25 cr.

— (Cestiunea Dunarei de M. Cogalniceanu.

Motto: Dunare mama vitéza, Sufle, tréca ventulu reu.
De candu lumea 'mi sta de paza, Tréca peste capulu meu!
Ea me scaldä, me 'ntarusec, Eu cu Dunarea sunt una:
Ea me 'nchinga si me cresce? Batemu timpulu si furtuna.
Vasile Alexandri.
(Colectiune de cantece populare.)

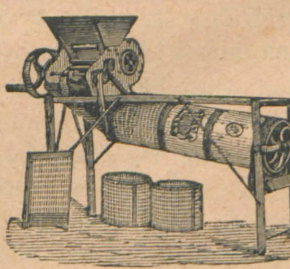
Editiune revediuata. Bucuresci 1882. Tipografi'a academiei romane, (Laboratorii romani). Strada Academiei 26, — Pretiulu 4 lei noui.

Adressbuch der k. freien Stadt Hermannstadt und deren Umgebung. Herausgegeben vom Hermannstädter Bürger- und Gewerbe-Vereine. II. Jahrgang. Im Selbstverlage des Gewerbevereines. Hermannstadt, 1882. Gedruckt und in Commission bei W. Krafft. Pretiulu 60 cr. v. a.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 26 Septembre st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungurescu cu 6%	119.35	119.25
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	90.50	88.—
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	109.75	110.50
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	94.50	95.75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	135.—	134.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	98.45	98.—
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	98.—	98.25
Obligatiuni urbariale temesiane	98.—	98.25
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	98.—	98.25
Obligatiuni urbariale transilvane	98.50	98.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99.—	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimiei de vinu	97.—	97.75
Datorie de statu austriaca in chartie	76.80	76.75
Datoria de statu in argintu	77.40	77.60
Rent'a de auru austriaca	95.65	95.30
Sorti de statu dela 1860	130.50	130.50
Actiuni de banca austro-ung.	826.—	827.—
Actiuni de banca de creditu ung.	307.—	321.50
Actiuni de creditu aust.	320.75	321.10
Scriisuri fonciari ale institutului „Albin'a“ dela Sibiiu	—	100.—
Galbini imper.	5.64	5.65
Napoleonödurulu	9.45½	9.46½
100 marce nemtiesci	58.20	58.20

Pentru	sortatu grauntie	cele mai acomodate
Originalu	Mayer	Treiaratorie
25.000 masine in activitate		Se se cëra marc'a fabriciei
30 MEDAILLEN		30 MEDAILLEN
J. Grossmann		
Waitzner- strasse 76	Budapest'a	Waitzner- strasse 76
(99) 8—8		

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.